

1

**Liikuntalautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle kokoomuksen
valtuustoryhmän harrastustakuuta koskevasta ryhmäaloitteesta**

HEL 2016-010621 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Liikuntalautakunta antaa seuraavan lausunnon kokoomuksen valtuustoryhmän ryhmäaloitteeseen, joka koskee harrastustakuuta – jokaiselle lapselle vähintään yksi harrastus:

Aloitteessa toivotaan, että Helsingissä kootaan harrastusvalikko ja kartoitetaan kansalaistoiminnan, urheilun, kulttuurin vapaan sivistystyön ja omaehtoisen toiminnan mahdollisuudet, tilat, tarjoajat, tapahtumat ja tuet. Lisäksi aloitteessa kiinnitetään huomiota lasten ja nuorten harrastusten kasvaviin kustannuksiin sekä edellytetään käynnistämään selvitys siitä, miten taataan jokaiselle lapselle vähintään yksi harrastus.

Liikuntalautakunta pitää tärkeänä, että tunnistetaan harrastustoiminnan merkitys lasten ja nuorten terveille kasvuille, kehitykselle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. On tärkeää, että hyvin alkanutta kaupungin eri toimijoiden, toimialojen ja palveluntuottajien välistä yhteistyötä jatketaan ja vahvistetaan matalan kynnyksen harrastustoiminnan palvelujen toteuttamisessa. Liikuntalautakunta pitää myös tärkeänä, että matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien toteuttamiseen ohjataan jatkossa riittävästi resursseja. Selvityksen osalta liikuntalautakunta toteaa, että toimialauudistus ja valmisteilla oleva uusi osallisuus- ja vuorovaikutusmalli antavat lähtökohdat aloitteessa toivotulle kartoitustyölle.

Esittelijän perustelut

Aloitteessa esitetään, että Helsingissä kootaan harrastusvalikko ja kartoitetaan kansalaistoiminnan, urheilun, kulttuurin, vapaan sivistystyön ja omaehtoisen toiminnan mahdollisuudet, tilat, tarjoajat, tapahtumat ja tuet. Lisäksi aloitteessa edellytetään, että Helsinki käynnistää selvityksen siitä, miten jokaiselle lapselle ja nuorelle taattaisiin mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen.

Liikuntavirasto on kehittänyt ja toteuttanut lasten ja nuorten harrastustakuu-tavoitteeseen liittyviä matalan kynnyksen liikuntapalvelumalleja usean vuoden ajan. Lastensuojelunlain velvoittamana Helsingissä työstettiin ensimmäinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2009-2013. Harrastamisen hyvinvointivaikutukset tunnistettiin hyvinvointisuunnitelmatyön yhteydessä, ja yhdeksi suunnitelman tavoitteeksi

kirjattiin, että jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus yhteen harrastukseen. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukainen poikkihallinnollinen hyvinvointityö jatkuu edelleen, ja nykyinen hyvinvointiohjelma on sisällytetty kaupungin valtuustokauden strategiaan. Tavoitteena on edelleen, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus harrastamiseen.

Helsingin liikuntaviraston palvelumallit: kolmiportaisuus ja liikuntaseurat

Liikunnan pariin ohjaaminen on tärkeää aloittaa riittävän varhain ja jokaisella lapsella ja nuorella tulisi olla mahdollisuus osallistua liikuntaan juuri itsellensä sopivalla tavalla osaavan ohjaajan ohjauksessa. Jos varhaiset onnistumisen kokemukset liikunnan parista puuttuvat, vaaditaan aina enemmän resursseja nuorten liikunnalliseen elämäntapaan ja liikuntaharrastuksiin ohjaamiseen myöhemmässä vaiheessa. Liikuntapalveluita on kehitetty kohti kolmiportaisuutta siten, että palvelutarjonnassa on mukana erilaisia matalan kynnyksen liikuntapalveluita, mutta myös kohdennettuja liikuntaryhmiä erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille ja nuorille. Lisäksi on nähty tarpeelliseksi kehittää palveluita, joissa nuorilla on mahdollisuus henkilökohtaiseen neuvontaan ja ohjaukseen silloin, kun ryhmätoimintaan osallistuminen ei syystä tai toisesta ole mahdollista.

Matalan kynnyksen liikuntapalvelumallien kehittäminen on edellyttänyt hyvää koordinaatiota sekä yhteistyötä kaupungin eri hallintokuntien sekä muiden toimijoiden kanssa. Tärkeimpinä yhteistyökumppaneina on ollut opetustoimi sekä sosiaali- ja terveystoimen kouluterveyshuolto. Opetustoimen kanssa yhteistyötä on tehty mm. Liikkuva koulu – ohjelman mukaisten toimenpiteiden jalkauttamisessa, matalan kynnyksen liikuntaryhmien toteuttamisessa sekä kohdennettujen liikuntaryhmien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kouluterveyshuollon rooli on keskeinen mm. perheiden painonhallintaohjelman toteuttamisessa. Nuorisosiainkeskuksen kanssa on käyty vuoropuhelua mm. siitä, miten molempien virastojen tuottamat palvelut parhaiten täydentäisivät toisiaan. Vaikka helsinkiläisten liikuntaseurojen rooli on palveluiden toteuttamisessa keskeinen, on harrastustakuuta pohdittaessa kuitenkin käynyt selväksi, että yksin liikuntaseurojen järjestämien palvelujen turvin kaikkien kaupungin lapsien ei ole mahdollista päästä osalliseksi liikuntaharrastuksista ja kasvaa liikunnalliseen elämäntapaan.

Liikuntaviraston keskeisimmät ja tärkeimmät lasten ja nuorten liikunnan matalan kynnyksen palvelumallit ovat alakouluikäisten EasySport-liikunta, yläkouluikäisten FunAction-liikuntakorttimalli sekä 18-29 –vuotiaille suunnattu Nyt-liikunta. Mallien keskeisenä tavoitteena on tarjota monipuoliset mahdollisuudet liikuntataitojen harjaannuttamiseen ja liikunnan harrastamiseen eri ikävaiheissa helpolla ja yksinkertaisella ta-

valla. Osallistumisen kynnystä on madallettu mm. siten, että liikuntaryhmiä on pyritty järjestämään sellaisissa paikoissa, joissa lapset ja nuoret jo valmiiksi viettävät aikaansa tai jotka ovat helposti saavutettavissa. Palvelut ovat joko kokonaan maksuttomia tai hyvin edullisia, ja toimintaan voi osallistua hyvin vähäisilläkin liikuntataidoilla. Kaikille mainituille palveluille on tehty omat nettisivut.

Liikuntavirasto suunnittelee ja koordinoi toiminnan, huolehtii markkinoinnista ja kerää tilasto- ja seurantatietoa. Lisäksi liikuntavirasto seuraa toiminnan laatua sekä tarkoituksenmukaisuutta ja kouluttaa ohjajia. Helsinkiläiset liikuntaseurat vastaavat liikuntaryhmien toteutuksesta, ja liikuntavirasto solmii seurojen kanssa yhteistyösopimuksen, jossa sovitaan mm. ohjauspalkkioista. Liikuntaseuroja on tällä hetkellä mukana yhteistyössä noin 50. Toiminta rahoitetaan EasySport- ja FunAction -liikunnassa liikuntaviraston omasta budjetista. Nyt-liikuntaa rahoitetaan kaupunginhallituksen myöntämällä erillismäärärahalla (2013–2017).

EasySport mallina ja lukuina

EasySport-liikuntaryhmiä järjestetään viikoittain eri puolilla Helsinkiä yhteensä noin 150. Ryhmistä suurin osa, tällä hetkellä 114 ryhmää, on kokonaan maksuttomia, ja pieni osa (21 ryhmää) on hinnoiteltu liikuntalautakunnan säätelemän hinnan mukaisesti 25€ /toimintakausi. Lisäksi mallin puitteissa tehdään yhteistyötä sosiaali- ja terveystieteiden kouluterveydenhuollon sekä opetustoimen kanssa erilaisten kohdennettujen liikuntaryhmien järjestämiseksi. Kohdennettujen ryhmien tavoiteasettelu tehdään yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa kulloisenkin tarpeen mukaan, ja niitä ohjaa koulutettu liikunnanohjaaja. EasySport-liikuntaa järjestetään noin viidessäkymmenessä koulujen liikuntatiloissa ja kolmessakymmenessä muussa liikuntapaikassa. Lapsia ryhmissä liikkuu yhteensä noin 3100 ja vuotuisia liikuntakertoja kertyy noin 42 000.

EasySport-toimintaan osallistuvilla lapsilla toteutettiin kevään aikana kysely, jolla haluttiin kartoittaa toimintaan osallistuvien lasten taustoja, osallistumisen syitä sekä EasySport-periaatteiden toteutumista. Lisäksi haluttiin tarkastella mahdollisia osallistumisen esteitä sekä sitä, onko toiminnalla ollut vaikutusta osallistujien oman kokemuksen mukaan heidän fyysiseen aktiivisuuteensa. Kyselyyn vastanneita lapsia oli yhteensä 515. Vastanneista 65 % puhui kotonaan pelkästään suomen kieltä. Lasten kulttuuritaustalla oli merkittävä vaikutus siihen, miten lapset ymmärsivät harrastaminen- tai liikuntaseura -käsitteet. Vastanneista 49 % ilmoitti kuuluvansa urheiluseuraan, ja 25 % ilmoitti, etteivät he harrasta EasySport-toiminnan lisäksi mitään muuta. 45 % vastanneista ilmoitti, että EasySportin ansiosta he ovat liikkuneet aikaisempaa enemmän rasittavasti ja hengästyttävästi. 49 % vastanneista koki, että heidän toiveitaan on kuultu toiminnan suunnittelussa. Kiinnostavaa oli

huomata, että niistä lapsista, jotka kokivat, että heidän toiveitaan on kuultu, jopa 58 % kertoi hengästyttävän liikunnan määrän lisääntyneen arjessaan. 96 % vastaajista antoi EasySport-toiminnasta parhaan tai toiseksi parhaan arvosanan.

FunAction mallina ja lukuina

FunAction-toimintamalli tarjoaa nuorille mahdollisuuden liikunnan harrastamiseen 20 euron hintaisen liikuntakortin hinnalla. Viikoittaisia liikuntaryhmiä on tarjolla yhteensä noin 50. Toiminta on keskittynyt pääsääntöisesti Helsingin itä- ja länsiosiin, ja toimintaa järjestetään noin kolmessakymmenessä eri liikuntapaikassa. Viikoittain järjestettävissä ryhmissä liikuntaa käy kokeilemassa noin 1800 nuorta. FunAction-liikuntatarjottimelta löytyy myös niin kutsuttuja Startti-tunteja, jotka on suunniteltu erityisesti liikuntaa harrastamattomien nuorten tarpeet huomioiden.

Toimintamallin puitteissa on lisäksi kehitetty henkilökohtaista neuvontapalvelua liikunnasta syrjäytymisvaarassa oleville nuorille sekä nuorille aikuisille. Yläkouluikäisten ”Personal Trainer”-neuvontaa kehitetään yhteistyössä koulun sekä kouluterveydenhuollon kanssa. Liikunnanopettaja sekä kouluterveydenhoitaja voi tarpeen mukaan lähettää esimerkiksi Move!-testissä heikon tuloksen saaneen nuoren liikunnanohjaajan henkilökohtaiseen ohjaukseen

Nyt-liikunta mallina ja lukuina

Nyt-liikuntaa toteutetaan Helsingissä osana nuorten yhteiskuntatakuun toimia. Toiminta on tarkoitettu ensisijaisesti 18–29-vuotiaille haasteellisessa elämäntilanteessa, ilman työ- tai koulutuspaikkaa oleville nuorille. Viikoittaisia ryhmiä järjestetään noin 50 ympäri Helsinkiä 27 eri paikassa. Ryhmät ovat osallistujilleen maksuttomia. Vuonna 2016 liikuntatarjottimen tarjoamille tunneille osallistui noin 600 nuorta, ja käyntikertoja liikuntaryhmistä kertyi kaikkiaan noin 11 123. Lisäksi nuorille tarjotaan mahdollisuutta osallistua henkilökohtaiseen liikuntaneuvontaan. Jump in -liikuntaneuvonta on kolmen kuukauden prosessi, joka tähtää nuoren liikunnallisempaan arkeen. Prosessin aikana on mahdollisuus osallistua myös pienryhmäharjoitteluun. Vuonna 2015 Jump in tavoitti 738 nuorta. Nyt-liikunnan kohdennettua ryhmätoimintaa tarjotaan mm. Stadin ammattiopiston opiskelijoille ja kaupungin työpajoille. Liikuntainfoja käydään pitämässä erilaisissa nuorten ryhmissä.

Nuorten hyvinvointia tukevia palveluita ja palveluketjuja kehitetään tiiviissä yhteistyössä nuorten työllisyyspalveluiden, opetustoimen, opiskeluterveydenhuollon, puolustusvoimien, etsivän nuorisotyön sekä muiden nuoria kohtaavien tahojen kanssa. Toimintaan osallistuville toteutetaan kaksi kertaa vuodessa asiakaskysely, jossa kartoitetaan mm. osal-

listuneiden taustoja, liikunta-aktiivisuutta sekä mahdollisia osallistumisen esteitä. Tehtyjen kyselyjen perusteella voidaan todeta liikuntatarjotimen lisänteen liikunta-aktiivisuutta etenkin liikuntaa harrastamattomilla paljon 43 %:lla ja vähän 57 %:lla (kevät 2016). Kukaan vastanneista ei ilmoittanut liikunta-aktiivisuutensa pysyneen samassa. Myös ilman työ- ja koulutusta paikkaa olevilla nuorilla liikunta oli lisääntynyt paljon 33 %:lla ja vähän 50 %:lla. Noin 17 % vastanneista ilmoitti kyselyssä liikunta-aktiivisuutensa pysyneen samana.

Tiedolla ohjaaminen - liikunnan merkitys lasten ja nuorten terveyteen, hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn

Hyvinvointityö liittyy myös osana kaupungin tilasto- ja tutkimusohjelmaan, jonka puitteissa tuotetaan tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta ja kehityksestä tietoperustaisen hyvinvointijohtamisen tueksi. Työ toteutetaan usean eri viraston työntekijöistä kootussa työryhmässä, ja sitä ohjaavat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen perusteet sekä toimintavalmiuksien (capability approach) hyvinvointikäsitteet. Lasten ja nuorten liikunnan osalta siihen on sisällytetty kolme indikaattoria, joiden avulla pyritään keräämään tietoa helsinkiläisten lasten ja nuorten fyysisestä toimintakyvystä, fyysisestä aktiivisuudesta sekä liikuntaharrastuksiin urheiluseurassa osallistuvien lasten ja nuorten määristä. Indikaattoritieto tullaan keräämään uuteen opetussuunnitelmaan liittyvästä Move!-mittausjärjestelmästä, kouluterveyskyselystä sekä liikuntaviraston omasta avustusjärjestelmästä.

Yli 15-vuotiaiden osalta nuorten sähköistä hyvinvointikertomusta on tuotettu jo vuodesta 2013. Hyvinvointikertomuksen työprosessia ohjaa Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto (NOP). Helsingissä NOP-verkoston muodostavat kaupunginjohtajiston nimeämien virastojen edustajien lisäksi asiantuntijaedustajat esim. järjestöistä, puolustusvoimista, poliisista, seurakunnasta sekä nuorten omista edustajista. Verkostossa käsitellään mm. nuorten harrastusmahdollisuuksien edistämistä sekä nuorille suunnattujen palvelujen parantamista.

Alueelliset erot sekä alueiden ilmiöt, kuten esimerkiksi maahanmuuttajien mittava määrä, ovat Helsingin kokoisessa kaupungissa vaikuttaneet merkittävästi liikuntapalveluiden suunnitteluun. Liikuntavirasto toteuttaa tarvittaessa myös itse erilaisia kyselyitä kuntalaisten liikunta-aktiivisuuteen liittyen. Viimeisin kuntakysely toteutettiin yhteistyössä Taloustutkimuksen kanssa keväällä 2015. Kyselyyn sisällytettiin oma lapsia ja nuoria koskeva osionsa.

Edellä mainitun lisäksi saatavilla oleva ajantasainen tutkimustieto sekä alan ajankohtaiset ilmiöt ohjaavat voimakkaasti liikuntapalveluiden suunnittelua kaupungissamme. Tutkimus- ja teoriatietoon perustuen

tiedetään, että koettu autonomia, koettu pätevyys sekä sosiaalinen yhteenkuuluvuus (Deci & Ryan, 2000) kiinnittävät lapsia liikunnan pariin ja vahvistavat heidän sisäistä motivaatiotaan liikkumiseen. Lisäksi on olemassa tutkimusnäyttöä siitä, että lasten motorisilla taidoilla on positiivinen yhteys fyysiseen aktiivisuuteen myöhemmässä elämässä (Lopes ym. 2012, Robison ym. 2015). Näin ollen liikuntapalvelutarjonnasta olisikin tärkeää löytyä sellaisia variaatioita, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollista harjoittaa liikuntataitojaan juuri omalla taitotasolla, omaan toimintaansa vaikuttaen ja mielellään mieleisessään seurassa.

Yhteistyön merkitys

Liikuntavirastossa on nähty, että sama liikuntapalvelu ei sovellu kaikille, ja kaupungissamme on pyritty huomioimaan lasten ja nuorten eritasoinen tuen tarve liikuntaharrastusten pariin ohjautumisessa. Liikuntavirastolle on ollut luontaista toimia roolissa, jossa palveluita on tuotettu yli hallintokuntarajojen sekä hyvässä yhteistyössä liikuntaseurojen ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Helsinkiläiset liikuntaseurat ovat ottaneet yhteistyökäytännöt hyvin vastaan, ja yhteistyöhalukkaiden seurojen määrä on koko ajan lisääntynyt. Yhteistyö liikuntaseurojen kanssa on parhaassa tapauksessa saanut myös seuratoimijat itse ymmärtämään matalan kynnyksen merkityksen lasten ja nuorten harrastustoimintaan ohjautumisessa. Liikuntaviraston tavoitteena on vaikuttaa positiivisesti lasten ja nuorten harrasteliikunnan asemaan ja arvostukseen liikunnan kansalaistoiminnan kentässä.

Liikuntaseuratoiminnan avustaminen

Liikuntavirasto tukee vuosittain n. 380 helsinkiläisen liikuntaseuran toimintaa toiminta- ja tilankäyttöavustuksin n. 7 miljoonalla eurolla. Yksi avustamisen tarkoitus on auttaa seuroja pitämään harrastusmaksut kohtuullisina. Avustuksissa painotetaan liikuntastrategian mukaisesti lasten ja nuorten liikuntatoimintaa. Vuonna 2016 niissä seuroissa, jotka saavat liikuntatoimen avustusta liikkui n. 52 000 lasta ja nuorta. Liikuntaviraston vuonna 2016 käyttöön otetussa tilavuorojen hinnoissa lasten ja nuorten tilavuoroja subventoidaan voimakkaasti, tuntihintojen ollessa näille ryhmille 5-10 euroa/h. Lasten ja nuorten toiminta asetetaan etusijalle myös tilavuorojen jakoperusteissa.

Esittelijä

osastopäällikkö
Tarja Loikkanen-Jormakka

Lisätiedot

Tytti Soini, liikunnansuunnittelija, puhelin: 310 87509
tytti.soini(a)hel.fi

9.2.2017

LIIKE/1

Liitteet

1 Kokoomuksen valtuustoryhmän ryhmäaloite Kvsto 28.9.2016 asia 21

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano